

Van
Betekenis
tot het einde

***Sterven hoort bij
het leven, maar...***

Sterven hoort bij het leven, maar...

- ... Ervaar je persoonlijk de ruimte om na te denken over je levenseinde en neem je die ook?***
- ... Is er ruimte voor een eigen invulling van je levenseinde? Waar wil je bijvoorbeeld de laatste levensfase doorbrengen, thuis, in een hospice of zorginstelling? Ervaar je voldoende steun in je directe omgeving om dat mogelijk te maken?***
- ... Geef je anderen de ruimte om over hun levenseinde te spreken?***
- ... Is het een onderwerp waar binnen je eigen familie, op het werk of in je omgeving aandacht voor is?***
- ... Kun je ergens terecht met twijfels, angsten en/of vragen om informatie?***

Sterven hoort, net als geboren worden, bij het leven. Het is net zo alledaags. Het overkomt ons allemaal, maar betekent dat ook dat het ons letterlijk overkomt? Laten we ons overvallen als de tijd daar is, of krijgt het onderwerp al eerder een plaats in onze gesprekken en in ons leven?

Met die vragen houdt de beweging *Van Betekenis tot het einde* zich bezig.

De beweging Van Betekenis tot het einde

Als mensen eerder nadenken over hoe ze willen leven tot het einde, geeft dat rust in de stervensfase. Ook hun naasten en de zorgaanbieders spreken over meer kwaliteit van leven, omdat de zorg zoveel mogelijk kan worden afgestemd op individuele wensen. Van beide kanten kan men dan veel meer van betekenis zijn voor elkaar, tot het einde toe. Dit betekent dat er aandacht is voor een breed scala aan onderwerpen: het sterven op hoge leeftijd en op jonge leeftijd. De wens om al dan niet medische handelingen te ondergaan.

De beweging *Van Betekenis tot het einde* streeft naar meer ruimte voor een voor ieder passend levenseinde. Passend bij ieders persoonlijke idee over een goed levenseinde en een 'goede dood', in de lijn van het geleefde leven. Die ideeën kunnen flink uit elkaar liggen, net als ideeën over andere onderwerpen in de samenleving. Het gaat om openheid, het bevorderen van het onderlinge gesprek over sterven en dood, over de zin van, en de behoefte aan zorg en (medische) ingrepen, de betekenis daarvan voor iemands verdere leven en over de plaats waar iemand oud wil worden en sterven.

De beweging *Van Betekenis tot het einde* pleit niet voor één zienswijze op 'een goed levenseinde', maar voor ruimte voor al die verschillende zienswijzen en uitingen die horen bij ieders idee over kwaliteit aan het einde van het leven en 'een goede dood'.

Dit is een persoonlijke opgave én een voor de samenleving. We hebben elkaar als gemeenschap nodig om individuele invullingen van het levenseinde te kunnen ondersteunen en realiseren.

De coalitie Van Betekenis tot het einde

Op veel plaatsen ontstaan initiatieven van mensen en organisaties die denken en werken om dit onderwerp vorm te geven. Dat doen ze in hun persoonlijk leven, in hun werk en in hun gemeenschap. Het is de moeite waard om deze mensen en organisaties te verenigen en samen te werken. In 2012 is daarom de coalitie *Van Betekenis tot het einde* ontstaan, om vanuit een brede scope van waarden te pleiten voor meer aandacht en ruimte voor het levenseinde.

De coalitiepartners (zie achterzijde) ondersteunen initiatieven gericht op diverse doelgroepen en ontwikkelen acties in hun achterban, elk met een eigen insteek. De doelgroepen zijn ouderen, werkers in de zorg, bestuurders, politici, maar juist ook het bredere publiek.

De missie van Van Betekenis tot het einde

Ruimte voor een eigen invulling van het levenseinde. Nadruk ligt op het stimuleren dat mensen open en bewust omgaan met eindigheid. Iedereen zoekt daarvoor zijn eigen taal en toon.

Het gaat om het prikkelen van mensen om eerder over de laatste fase van het leven na te gaan denken en het er met elkaar over te hebben. Na te gaan ook hoe ze zelf van betekenis kunnen zijn om meer ruimte voor 'goed sterven' te realiseren.

Het stimuleren van een breed maatschappelijk debat wordt op dit moment voorbereid.

**Van
Betekenis
tot het einde**

Aansluiting bij Van Betekenis tot het einde

Het is voor alle geïnteresseerden mogelijk zich aan te sluiten bij de coalitie en mee te doen om zo de beweging meer draagvlak en bekendheid te geven.

Er wordt gewerkt met een open structuur. Daarbij vormen de coalitiepartners de stuurgroep met daaromheen een kring van inhoudelijk betrokkenen, steunbetuigers en belangstellenden.

Geïnteresseerd of meer informatie? Mail naar vanbetekenis@agora.nl ter attentie van Marijke Wulp en Caroline van Hövell

De coalitiepartners: Agora, landelijk ondersteuningspunt palliatieve zorg; de ouderenbonden PCOB en Unie KBO; het Humanistisch Verbond; NPV, Nederlandse Patiënten Vereniging, Zorg voor het leven; Reliëf, Christelijke vereniging van zorgaanbieders; Stichting STEM, STerven op je Eigen Manier; Vilans, Kenniscentrum voor langdurende zorg; VPTZ Nederland, Landelijke vereniging Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg

Contactgegevens Van Betekenis tot het einde | Groeneweg 21a, Bunnik | 030-65 75 898
vanbetekenis@agora.nl | www.vanbetekenis.info